
ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΘΕΣΠΙΣΗΣ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΩΝ

Στο πλαίσιο της προβληματικής του σχεδιασμού περιλαμβάνονται προτάσεις για καινοτομικές δράσεις, σαν αποτέλεσμα της εξέτασης των ΕΣΔΑ άλλων χωρών, της αξιολόγησης της υφιστάμενης κατάστασης της χώρας, της εξέτασης των ιδιαιτεροτήτων της, των γενικών και ειδικών στόχων που τίθενται, καθώς και της γενικότερης αντίληψης που συνολικά διαμορφώνεται για τον ενδεδειγμένο εθνικό σχεδιασμό, ώστε η Ελλάδα να αποτελέσει πρότυπο στο τομέα διαχείρισης των αποβλήτων.

1. Ίδρυση «Ελληνικού Οργανισμού Διαχείρισης Αποβλήτων» (ΕΟΔΑ).

Σκοπιμότητα υλοποίησης του ΕΟΔΑ είναι η δημιουργία ενός νέου φορέα ο οποίος ενώ θα διατηρεί ως προς το σκοπούς του το δημόσιο χαρακτήρα του θα λειτουργεί σαν ανεξάρτητος φορέας που οικονομικά δεν θα επιβαρύνει το ελληνικό κρατικό προϋπολογισμό. Ο ΕΟΔΑ θα είναι μη κερδοσκοπικός οργανισμός του οποίου τα έσοδα θα προέρχονται από τη διαχείριση των αποβλήτων σε εθνικό επίπεδο. Βασικό αντικείμενο του θα είναι η εποπτεία σε εθνικό επίπεδο όλων των διαδικασιών διαχείρισης αποβλήτων καθώς και ο έλεγχος και παρακολούθηση όλων των υπόχρεων και φορέων διαχείρισης. Ο ΕΟΑΝ δύναται να ενσωματωθεί στον ΕΟΔΑ, με τροποποίηση των σχετικών διατάξεων της κείμενης νομοθεσίας. Η θεσμική ρύθμιση ίδρυσης θα καλύψει καταρχήν τα παρακάτω σημεία:

- Συγκρότηση από εκπρόσωπους από το ΥΠΕΚΑ, συναρμόδια υπουργεία, Τοπική Αυτοδιοίκηση, ΦοΔΣΑ και την Κοινωνία των Πολιτών, με στόχο την εξασφάλιση της μέγιστης δυνατής συμμετοχής και τη διαφάνεια.
- Ορισμός αρμοδιοτήτων που κατ' ελάχιστον θα αφορούν την υλοποίηση εφαρμογής του ΕΣΔΑ, την εποπτεία των ΠΕΣΔΑ και την επίβλεψη των ΦοΔΣΑ, τον έλεγχο αγοράς προϊόντων, το έλεγχο της διαχείρισης όλων των αποβλήτων, την εποπτεία υλοποίησης έργων ΣΔΙΤ, την ετοιμασία δεδομένων για την κάλυψη των υποχρεώσεων προς την ΕΕ και τους διεθνείς οργανισμούς, την οργάνωση και εφαρμογή εθνικής επικοινωνιακής στρατηγικής για τα απόβλητα, κλπ.
- Αξιοκρατική στελέχωση με όρους ιδιωτικού δικαίου από μόνιμο ή/και έκτακτο προσωπικό.

2. Δημιουργία «Ηλεκτρονικής Αγοράς Αποβλήτων» (ΗΑΑ).

Η ΗΑΑ είναι εμπορική ηλεκτρονική ζώνη, η οποία αποτελείται από πλατφόρμες όπου οι διαχειριστές αποβλήτων μπορούν:

- Να πραγματοποιούν έρευνα αγοράς σχετικά με διαθέσιμα είδη και ποσότητες αξιοποιήσιμων αποβλήτων ανά τη χώρα.
- Να εκδηλώνουν ενδιαφέρον σχετικά με συγκεκριμένα είδη αποβλήτων που χρειάζονται.
- Να πωλούν ή/και να αγοράζουν αξιοποιήσιμα απόβλητα.
- Οι διαδικτυακοί τόποι-πλατφόρμες θα ιδρύονται και θα διαχειρίζονται από εταιρείες ή ενώσεις εταιρειών, οι οποίες έχουν έμπρακτο ενδιαφέρον στην αγορά αποβλήτων και θα τυγχάνουν της έγκρισης πριν τη λειτουργία τους του ΥΠΕΚΑ και θα υπάγονται στον υπό ίδρυση ΕΟΔΑ. Σε αυτές θα μπορούν να συμμετέχουν εταιρείες/επιτηδευματίες που παράγουν απόβλητα παντός τύπου, ως εγγεγραμμένοι χρήστες, καταβάλλοντας μια ετήσια συνδρομή καθώς και ένα μικρό ποσοστό από κάθε πράξη αγοροπωλησίας. Αυτό θα δίνει τη δυνατότητα στις εταιρείες που θα διαχειρίζονται τις πλατφόρμες να είναι οικονομικά ανεξάρτητες, έχοντας ως αποκλειστική τους αποστολή την υπηρεσία τους προς το περιβάλλον και όχι το οικονομικό όφελος.

Τα οφέλη που θα αποκομίζουν οι συμβαλλόμενες εταιρείες είναι μεταξύ των άλλων μεγαλύτερο κέρδος από την εκποίηση αποβλήτων, μικρότερο κόστος στη διαχείριση αποβλήτων, ευκολότερες διαδικασίες, ταχύτητα και αξιοπιστία στις αγοροπωλησίες, χαμηλότερα λειτουργικά κόστη και

Πάνω απ όλα όμως τους παρέχεται ένα ηλεκτρονικό εργαλείο, ώστε η εκποίηση των απόβλητων που μέχρι σήμερα θεωρείται μια δύσκολη και ακριβή σχετικά διαδικασία από πολλές επιχειρήσεις, να γίνει ευκολότερα και γρηγορότερα. Μια σειρά από μέτρα ελέγχου και παρακολούθησης της αγοροπωλησίας των αποβλήτων (δελτία ελέγχου, φορτωτικές, αυτοψίες) δύναται να ισχύουν και τα οποία έχουν εγκριθεί από την υπηρεσία αδειοδότησης της ηλεκτρονικής πλατφόρμας.

Σκοπός του όλου εγχειρήματος της «Ηλεκτρονικής Αγοράς Αποβλήτων» είναι:

- Να ενθαρρυνθεί και να προωθηθεί η ανταλλαγή των διαφορετικών τύπων αποβλήτων.
- Να μεγιστοποιήσει την αξία των αποβλήτων για τον κάτοχο τους.
- Να ενισχυθεί η επαναχρησιμοποίηση και η επαναφορά των αποβλήτων στον οικονομικό κύκλο.
- Να μειωθεί η ζήτηση για παρθένες πρώτες ύλες.
- Να προωθηθεί η βιομηχανική συμβίωση μεταξύ των εταιρειών, η οποία λογίζεται διεθνώς ως μια αναπτυσσόμενη μέθοδος διαχείρισης και περιορισμού της βιομηχανικής ρύπανσης και εξοικονόμησης πρώτων υλών και ενέργειας, συμβάλλοντας ταυτόχρονα στον τεχνολογικό εκσυγχρονισμό των εταιρειών που παράγουν απόβλητα.

Το όλο σύστημα οφείλει να καταστεί αυτοχρηματοδοτούμενο και συμβατό με ολοκληρωμένα συστήματα διαχείρισης καθώς και με το ΗΠΜ και τα αντίστοιχα Μητρώα Παραγωγών.

3. Σχεδιασμός και Υλοποίηση Δράσης «Δεν το Πετάω – Το Χαρίζω»

Προτείνεται ο σχεδιασμός και υλοποίηση ολοκληρωμένης δράσης για την ανταλλαγή και επαναχρησιμοποίηση πάσης φύσεως αντικειμένων που εν δυνάμει καταλήγουν ως Απόβλητα Αστικού τύπου. Θα έχει δε ως σκοπό την εξοικονόμηση πόρων, αλλά και εν γένει την προστασία του περιβάλλοντος, μέσω της πρόληψης παραγωγής αποβλήτων και της επαναχρησιμοποίησης. Δύναται να περιλαμβάνει μια ευρύτατη γκάμα αντικειμένων – ΗΗΕ, έπιπλα, εργαλεία παντός είδους, εξοπλισμό γραφείου, βιβλία, παιχνίδια, μουσικά όργανα, είδη ιματισμού, οικοδομικά υλικά, είδη σπιτιού, είδη γυμναστικής κ.α. Η δράση θα περιλαμβάνει τις εξής επιμέρους υπο-δράσεις:

- Ορισμός του θεσμικού πλαισίου για τη διευκόλυνση της δημιουργίας, οργάνωσης και λειτουργίας Ηλεκτρονικής Πλατφόρμας ανταλλαγής για επαναχρησιμοποίηση.
- Δημιουργία της Ηλεκτρονικής Πλατφόρμας
- Η πλατφόρμα θα επιτρέπει στους χρήστες μετά από εγγραφή και πιστοποίηση των στοιχείων τους, να διαθέτουν δωρεάν σε τρίτους, ανεπιθύμητα πλέον για αυτούς αντικείμενα, που διαφορετικά θα κατέληγαν ως απόβλητα. Στόχος του είναι να διευκολυνθεί η επαναχρησιμοποίηση ειδών από νοικοκυριά, επιχειρήσεις, ΟΤΑ σε όλη τη χώρα και με αυτό τον τρόπο να προωθηθεί αποτελεσματικά η επαναχρησιμοποίηση και η πρόληψη της δημιουργίας αποβλήτων. Η υπηρεσία πρέπει να είναι δωρεάν στη χρήση της και χωρίς καμία οικονομική συναλλαγή μεταξύ των συμβαλλόμενων της.
- Εκτεταμένη και στοχευμένη εκστρατεία ενημέρωσης/ευαισθητοποίησης (στα ΜΜΕ, σχολεία, ΟΤΑ κ.α), ώστε το ευρύ κοινό να γνωρίσει επισταμένα το νέο εργαλείο που είναι διαθέσιμο και συνειδητοποιώντας τη σπουδαιότητα του, να αγκαλιάσει ενεργά αυτήν την προσπάθεια.

4. Εξέταση επέκτασης εναλλακτικής διαχείρισης σε νέα ρεύματα αποβλήτων.

Για την ένταξη νέων ρευμάτων, όπως για παράδειγμα το ύφασμα και τα έπιπλα, προτείνεται καταρχήν η προώθηση εκπόνησης σχετικής μελέτης σκοπιμότητας σε συνδυασμό με την υλοποίηση πιλοτικής εφαρμογής, ώστε να καταγραφούν όλα τα δεδομένα και να αξιολογηθεί η βιωσιμότητα της επέκτασης. Η πρόταση σχετίζεται με την εφαρμογή των προτάσεων για τη δημιουργία της «Ηλεκτρονικής Αγοράς Αποβλήτων» (ΗΑΑ) και την υλοποίηση της Δράσης «Δεν το Πετάω – Το Χαρίζω», η προώθηση των οποίων δύναται να λειτουργήσει αποτρεπτικά για την προώθηση της συγκεκριμένης πρότασης.

5. Θέσπιση ειδικού πλαισίου διαχείρισης αποβλήτων στις επιχειρήσεις.

Οι δραστηριότητες των επιχειρήσεων του ιδιωτικού και δημόσιου τομέα είναι σημαντικότερος παράγοντας δημιουργίας αποβλήτων. Ο χαρακτήρας και το πεδίο δραστηριότητας της κάθε επιχείρησης έχει άμεση και ευθεία συσχέτιση με το είδος των παραγόμενων αποβλήτων, το δε μέγεθος της επιχείρησης συσχετίζεται με τις συνολικές παραγόμενες ποσότητες αποβλήτων. Είναι αναγκαίο να θεσπιστούν ειδικοί όροι διαχείρισης αποβλήτων για επιχειρήσεις ανάλογα με τον αριθμό των απασχολούμενων σε αυτές εργαζομένων. Προτείνεται η θέσπιση ειδικών υποχρεώσεων κατάρτισης Σχεδίου Διαχείρισης Αποβλήτων (ΣΔΑ) σε ετήσια βάση για επιχειρήσεις άνω των 20 ατόμων. Για επιχειρήσεις άνω των 100 ατόμων προτείνεται μαζί με τη υποχρέωση κατάρτισης ΣΔΑ και η θέσπιση του Υπόλογου Διαχείρισης Αποβλήτων, ο οποίος θα είναι φυσικό πρόσωπο και όχι νομικό πρόσωπο, που θα είναι στέλεχος ή εξωτερικός συνεργάτης της επιχείρησης. Ο Υπόλογος θα έχει όλη τη νομική ευθύνη της διαχείρισης και της υποβολής των ΣΔΑ.

6. Θέσπιση Ζώνης Ειδικής Διαχείρισης Αποβλήτων (ΖΕΔΑ) με βάση τη νησιωτικότητα και τη κατανομή του τουρισμού στη χώρα.

Ο νησιωτικός χαρακτήρας της Ελλάδας, ο οποίος αποτελεί μοναδική ιδιαιτερότητα στην Ευρωπαϊκή Ένωση, χαρακτηρίζεται αφενός από τη μεγάλη διακύμανση πληθυσμού μεταξύ της χειμερινής και θερινής περιόδου, και αφετέρου από την ύπαρξη μεγάλου αριθμού νησιών, καθένα από τα οποία αποτελεί κοινωνία με ιδιαίτερα χαρακτηριστικά.

Οι περιοχές της χώρας στις οποίες κατευθύνεται η πλειοψηφία του τουριστικού ρεύματος, όπου περιλαμβάνονται τα περισσότερα ελληνικά νησιά, είναι σκόπιμο να αποτελέσουν Ζώνη Ειδικής Διαχείρισης Αποβλήτων (ΖΕΔΑ), καθότι αυτές υποδέχονται για σχεδόν 6 μήνες το έτος αλλοδαπούς επισκέπτες, που αριθμητικά υπερβαίνουν τον πληθυσμό της χώρας και οι οποίοι εφαρμόζουν επαρκώς την ανακύκλωση στις χώρες μόνιμης διαμονής τους. Στη ΖΕΔΑ δηλαδή θα πρέπει να αξιοποιηθεί άμεσα η πρακτική ανακύκλωσης των τουριστών και όχι να υπάρξει αναμονή ευαισθητοποίησης / ενημέρωσης του μόνιμου πληθυσμού για την αναγκαιότητα της ανακύκλωσης. Απώτερος στόχος με την οριοθέτηση της ΖΕΔΑ είναι να ορισθούν υποχρεωτικά μέτρα ανάπτυξης των υποδομών και της πρακτικής ανακύκλωσης.

Η βασική παραγωγή αποβλήτων από τους τουρίστες πραγματοποιείται στα ξενοδοχειακά καταλύματα και στους χώρους μαζικής εστίασης, με αποτέλεσμα η πρακτική ανακύκλωσης να μετατοπίζεται αντικειμενικά στους ιδιοκτήτες κυρίως των ξενοδοχειακών μονάδων και εστιατορίων. Θα πρέπει επομένως να θεσπιστεί και το «ειδικό πλαίσιο διαχείρισης αποβλήτων στις επιχειρήσεις» που αναφέρεται παραπάνω, και μάλιστα με εξειδίκευση αυτού στη ΖΕΔΑ, ώστε να συμπεριλάβει και τα ενοικιαζόμενα δωμάτια, τα μικρότερα ξενοδοχεία, τα εστιατόρια, τα καφέ και τα μπαρ, τα οποία απασχολούν λιγότερους από 20 εργαζόμενους.

Επιπροσθέτως η ΖΕΔΑ απαιτείται να εφαρμοσθεί άμεσα, καθότι η συνεχής και εντατική επέκταση του οικιστικού περιβάλλοντος σε βάρος του φυσικού, σε συνδυασμό με την περιορισμένη έκταση της πλειοψηφίας των νησιών, όχι μόνο θα καταστήσουν αδιέξοδη τη λειτουργία ΧΥΤΑ και μη εφικτή τη παύση ΧΑΔΑ, αλλά και θα υποβάλουν την όποια μελλοντική επιλογή διαχείρισης των αποβλήτων αμφισβητήσιμη από τη μικρή τοπική κοινωνία. Με τη θέσπιση της ΖΕΔΑ είναι αυτονόητο ότι θα πρέπει να γίνει αναδιάταξη του ισχύοντος θεσμικού πλαισίου για τους ΦοΔΣΑ, ώστε να ληφθούν υπόψη οι «Καλλικρατικοί» Δήμοι, σε σχέση με τη γειτνίαση μικρών και μεγάλων νησιών μεταξύ τους, αλλά και με το κυρίως ηπειρωτικό σώμα της χώρας, καθώς επίσης και με τη παροχή ειδικών κινήτρων για την ίδρυση ΣΕΔ περιφερειακής – τοπικής εμβέλειας.